

ოჯახის ექიმთა და ექთანთა რეგიონული ქსელების განვითარების მხარდაჭერა

ოქსფორდის პოლიტიკის ჯგუფის მიერ „პირველადი ჯანდაცვის ხელშეწყობის პროექტის“ ფარგლებში ჩატარდა მოსამზადებელი სამუშაოები, რომლის მიზანი იყო საქართველოში საოჯახო მედიცინის პროფესიონალთა - ოჯახის ექიმთა და ექთანთა რეგიონული ქსელების განვითარების მხარდაჭერა. აღნიშნული ქსელების განვითარება მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს გუნდური მუშაობის განვითარებას და უზრუნველყოფს საოჯახო მედიცინის გუნდების დამოუკიდებელ მუშაობას დონორების მიერ დაფინანსებული პროექტების დასრულების შემდეგაც. მისი წევრები უკეთ შეძლებენ ურთიერთდახმარებას პრაქტიკაში არსებული პრობლემების გადაჭრის პროცესში, განსაზღვრავენ საკუთარ სასწავლო საჭიროებებს და მათი დაკმაყოფილების გზებს.

ქსელების შექმნის მიზნით რეგიონული კონფერენციები სამ პილოტურ რეგიონში - აჭარაში, იმერეთსა და კახეთში ჩატარდა. თითოეულ კონფერენციაში მონაწილეობდა 4-6 რაიონიდან წარმოდგენილი 1-2 გუნდი - სულ, რვა ექიმი და რვა ექთანი.

აჭარის კონფერენციას, რომელიც ჩატარდა 2008 წლის 29 იანვარს ესწრებოდნენ პირველადი ჯანდაცვის გუნდები ქობულეთიდან, ხულოდან, შუახევიდან და ქედადან.

იმერეთის რეგიონულ კონფერენციას 30 იანვარს დაესწრო გუნდები ქუთაისიდან, ტყიბულიდან, ბაღდათიდან, ხონიდან, თერჯოლიდან და ხარაგაულიდან.

კახეთის რეგიონულ კონფერენცია კი 1 თებერვალს ჩატარდა და დაესწრო თელავის, ახმეტის, ლაგოდეხისა და ყვარელის გუნდები.

კონფერენციების მუშაობაში ოქსფორდის პოლიტიკის ჯგუფის (OPM) ადგილობრივ კოორდინატორებთან ერთად მონაწილეობდნენ უცხოელი და ადგილობრივი ექსპერტები: კარლ ვაითჰაუსი, ანტა ანდერჟუდი, სტივენ ჰაიესი, გივი ჯავაშვილი (საქართველოს ოჯახის ექიმთა ასოციაცია), თამარ შანიძე (საოჯახო მედიცინის პროფესიონალთა კავშირი), მათა გოგაშვილი (საოჯახო მედიცინის პროფესიონალთა კავშირი - ზოგადი პრაქტიკის ექთანთა კომპონენტის ხელმძღვანელი).

კონფერენციის მიზანს წარმოადგენდა ადგილობრივი საგანმანათლებლო მხარდაჭერის ქსელის ჩამოყალიბება და პოტენციური ლიდერების განსაზღვრა.

მიზნის მისაღწევად დაისახა **ამოცანები**:

- საჭიროებების განსაზღვრაზე ორიენტირებული ეფექტური სასწავლო ღონისძიებების დაგეგმვა რაიონების მიხედვით;
- სულ უფრო და უფრო პოპულარული ელექტრონული საინფორმაციო და სასწავლო რესურსების გამოყენება უწყვეტი პროფესიული განვითარებისათვის;
- საქართველოს პროფესიული ასოციაციების როლის განსაზღვრა უწყვეტი პროფესიული განვითარების პროცესში.

დასახული ამოცანების შესასრულებლად მონაწილეებმა შექმნეს მცირე სამუშაო ჯგუფები რაიონების მიხედვით, რათა პრიორიტეტები უფრო კარგად ყოფილიყო მისადაგებული ადგილობრივ თავისებურებებთან.

კონფერენციის დღის წესრიგი:

1. შესავალი: ქსელების ჩამოყალიბების მიზანი (ადგილობრივი საგანმანათლებლო ასოციაციები)

შედეგი: მსმენელები გაიაზრებენ, რომ გარდა ცენტრალურად მოწოდებული ტრენინგებისა, არსებობს ადგილობრივი რესურსების გამოყენების საჭიროება და ადგილობრივად გამოვლენილი საჭიროებების მხარდაჭერის მოქნილი პოტენციალი.

2. პრობლემების განსაზღვრა - მუშაობა ჯგუფებში (ექიმები და ექთნები მუშაობენ ცალ-ცალკე):

შედეგი: მსმენელები გაიაზრებენ, განსაზღვრავენ და პრიორიტეტების მიხედვით დაალაგებენ პრობლემებს, რომლებიც შესაძლოა ეფექტურად გადაწყდეს ადგილობრივი ქსელების საშუალებით.

3. ჯგუფური მუშაობა და 15-წუთიანი პლენარული სხდომა: ადგილობრივი ღონისძიებების პოტენციალის განსაზღვრა საგანმანათლებლო საჭიროებების დასაკმაყოფილებლად

ორი მულტიდისციპლინური ჯგუფის მიერ დაიგეგმა ხანმოკლე ღონისძიებები განსაზღვრული საგანმანათლებლო საჭიროების/პრობლემის გადასაჭრელად (მაგ. ეკგ-ს გადაღება/ინტერპრეტაცია, ჭირისუფლის ფსიქოლოგიური მხარდაჭერა და ა.შ.)

შედეგი: მოცემული სესიის შემდეგ მონაწილეებმა, რეგიონული კოორდინატორების დახმარებით დაგეგმეს 2 ღონისძიება თითოეულ რაიონში, რომელიც დააკმაყოფილებს ექიმებისა და ექთნების ყველაზე პრიორიტეტულ სასწავლო საჭიროებებს.

4. სასწავლო ღონისძიებების ორგანიზება მცირე ჯგუფში

ექსპერტებმა კრიტიკულად, მაგრამ პოზიტიურად შეაფასეს მე-3 სესიის დასასრულს წარმოდგენილი სასწავლო გეგმები; გუნდებს შესთავაზეს ალტერნატიული შესაძლო ადგილობრივი სტრატეგიები, გამოიკვლიეს სწავლებისათვის აუცილებელი უნარ-ჩვევები და პირველადი ჯანდაცვისათვის სათანადო მეთოდები.

შედეგი: სესიის შემდეგ მცირე ჯგუფებში მუშაობისას მონაწილეებს ექნებათ უფრო ფართო ხედვა იმისა, თუ როგორია ადგილობრივი ქსელის უკეთ გამოყენების პოტენციალი.

5. ელექტრონული და სხვა რესურსები

ჩატარდა ლექცია უწყვეტი პროფესიული განვითარების პროცესში ელექტრონული რესურსების (კომპიუტერები, მობილური ტელეფონი, სასწავლო კომპაქტ-დისკები და ინტერნეტი) და მათი სამომავლო გამოყენების შესახებ. განიხილეს, ასევე, ბეჭდური საშუალებები, მაგ. ჟურნალები.

შედეგი: მსმენელებს გაუჩნდებათ აღნიშნული რესურსების უკეთ გაცნობის სურვილი, გაიაზრებენ კრიტიკული შეფასების აუცილებლობას მათი გამოყენებისას და მზად იქნებიან მათ დანერგვაში საკუთარი წვლილის შესატანად.

6. სემინარი – ეროვნული ასოციაციების მხარდაჭერა

ჩატარდა ეროვნული საოჯახო მედიცინის ასოციაციების წარმომადგენელთა პრეზენტაციები, მიიღეს ინფორმაცია მათ ხელთ არსებული სასწავლო რესურსებისა და დახმარების შესაძლებლობებზე უწყვეტი პროფესიული განვითარების პროცესში.

შედეგი: სესიის შემდეგ ეროვნული ასოციაციის წარმომადგენლები და მსმენელები კიდევ ერთხელ გაიაზრებენ შიდა ქართული რესურსების საჭიროებას უწყვეტი პროფესიული განვითარების მძლავრი სისტემის შესაქმნელად, რომელიც მისაღები იქნება სხვადასხვა პირობებისათვის, განსაკუთრებით გეოგრაფიულად დაშორებულ რეგიონებში.

7. დასკვნა და შეფასება

შესავალ სესიას ადგილებზე წარმართავდნენ რეგიონული კოორდინატორები. მათ გააცნეს მონაწილეებს კონფერენციის მიზანი და ამოცანები. ისაუბრეს ცენტრალურად დაგეგმილი მოდულარული ტრენინგის შესახებ, რომელიც გაიდლაინებისა და პროტოკოლების შესწავლას ითვალისწინებდა; ასევე, იმის შესახებ, თუ რამდენად აუცილებელია სასწავლო საჭიროებების ადგილზე განსაზღვრა, ანუ უწყვეტი პროფესიული განვითარების პროცესში ექიმი და ექთანი თავად უნდა განსაზღვრავდნენ, თუ რა საკითხია მათთვის პრიორიტეტული და რომელ

სფეროში სჭირდებათ დამატებითი ინფორმაცია – იქნება ეს კლინიკური, კომუნიკაციის, ორგანიზაციული თუ ნებისმიერი სხვა საკითხი, რომელიც ყოველდღიურ პრაქტიკაში ხვდებათ.

განხილულ იქნა თითოეულ რაიონში 2 საგანმანათლებლო ღონისძიების დაგეგმვის ამოცანა, რომელიც თავად მონაწილეების მიერ უნდა ყოფილიყო განსაზღვრული და დაგეგმილი ორგანიზაციულად (კონფერენციის კონსულტანტებისა და რეგიონული კოორდინატორების დახმარებით). განხილულ იქნა ასევე ელექტრონული რესურსების სულ უფრო და უფრო მზარდი გამოყენება და ადგილობრივი პროფესიული ასოციაციების როლი უწყვეტი პროფესიული განვითარების პროცესში.

კონფერენციის ნაწილი დაეთმო, აგრეთვე, უცხოელი ექსპერტების მიერ საერთაშორისო გამოცდილების გაზიარებას მუდმივი პროფესიული განვითარების სფეროში. კარლ ვაითჰაუსმა, აგრეთვე, ისაუბრა სხვადასხვა ელექტრონული რესურსების შესახებ, რომელთაც დიდი როლი შეუძლიათ ითამაშონ უწყვეტი განათლების საქმეში და რომლებიც თანდათან უფრო ხელმისაწვდომი ხდება საქართველოს მისახლეობისთვის.

მეორე სესიაზე პროფ. კარლ უაიტჰაუსი მსმენელებს ესაუბრა იმ პრობლემების და სასწავლო საჭიროებების შესახებ, რომლებიც ექმნებათ საოჯახო მედიცინის გუნდებს განსხვავებული გეოგრაფიული მდებარეობის/დემოგრაფიული შემადგენლობის გამო. მაგ. აჭარაში ქობულეთში პრაქტიკის მქონე ექიმს საკურორტო სეზონის პირობებში ბევრად განსხვავებული პრობლემები აქვს მაღალმთიანი სოფლის საოჯახო გუნდთან შედარებით, ან ისეთ პრაქტიკასთან შედარებით, სადაც ხანდაზმულები პრაქტიკის მოსახლეობის უმრავლესობას შეადგენენ.

მან ხაზი გაუსვა იმ გარემოებას, რომ საოჯახო მედიცინაში ცოდნა არასოდეს არის საკმარისი, ყველა პრობლემის მართვისათვის საჭირო ცოდნა ექიმს არასოდეს ექნება, ამიტომ უაღრესად მნიშვნელოვანია ცოდნის მუდმივი განახლება – უწყვეტი პროფესიული განვითარება.

დაისვა რეალური შეკითხვები: როგორ ვმართავთ სიტუაციას, როდესაც არ ხართ თავდაჯერებული საკუთარ ცოდნასა და უნარ-ჩვევებში? როგორ მართავთ პრობლემის კონკრეტულ ეპიზოდს? რას ემყარება თქვენი გადაწყვეტილებები? არსებობს თუ არა ჩვენი კომპეტენციის საზღვრები? როგორ ვმართოთ რეფერალები?

2 ჯგუფად (ექიმები და ექთნები) გაყოფილ მსმენელებს მიეცათ წინადადება: მოეფიქრებინათ შემთხვევა ბოლო 2-3 კვირის პრაქტიკიდან, რომელმაც ექიმს/ექთანს უკმაყოფილების გრძნობა დაუტოვა საკუთარი ცოდნისა და უნარ-ჩვევების კუთხით. ჯგუფებმა ცალ-ცალკე გააკეთეს აღნიშნული პრობლემების ჩამონათვალი, რომელიც საკმაოდ მრავალფეროვანი აღმოჩნდა:

1. პრეეკლამფსია
2. კომუნიკაციის პრობლემები
3. ინსულტი
4. დიაბეტის მართვა
5. გამონაყარი კანზე
6. გახანგრძლივებული დიარეა
7. სისხლდენა საშვილოსნოდან
8. ენდემური ჩიყვი
9. კარდიოლოგიური პრობლემები – ეკგ-დიაგნოსტიკა
10. რეფერალის განსაზღვრის საჭიროება
11. ფუნქციების განაწილება ოჯახის ექიმსა და ექთანს შორის
12. ურთიერთობა სადაზღვევო კომპანიებთან

და სხვ.

მესამე სესიაზე ჯგუფებს რაიონების მიხედვით მიეცათ დავალება პრობლემებიდან შეერჩიათ ორი ყველზე გავრცელებული, ან მათი პრაქტიკებისათვის ყველაზე მნიშვნელოვანი პრობლემა. კონსულტანტების დახმარებით დაგეგმეს 3-3.5-საათიანი სასწავლო ღონისძიება, რომელიც ნაწილობრივ დაფინანსდება OPM-ის მიერ (კერძოდ, ექსპერტის/ლექტორის ხელფასი

და სამგზავრო ხარჯები). მათ მიერ განისაზღვრა სასწავლო ღონისძიების თემატიკა, ფორმატი, მსმენელთა რაოდენობა, ორგანიზაციული მხარე და ა.შ. აღნიშნული სასწავლო ღონისძიებების ჩატარება დაიგეგმა 2008 წლის თებერვლიდან ივლისამდე პერიოდში.

მეოთხე სესიაზე ექსპერტების დახმარებით შემუშავდა შერჩეული თემატიკის მიხედვით ჩასატარებელი სასწავლო ღონისძიებების გეგმები.

თემა, რომელიც სამივე რეგიონის საჭიროებების განსაზღვრისას გამოიკვეთა, იყო **ეკგ-დიაგნოსტიკა**: კერძოდ, ექთნების მიერ ეკგ აპარატის მოხმარება (გადაღების ტექნიკა და უაღრესად ბაზისური დიაგნოსტიკა), ხოლო ექიმებისათვის – ეკგ-ს ინტერპრეტაცია. დაგეგმვის პროცესში გათვალისწინებული იყო შემდეგი საკითხები: მსმენელების რაოდენობა ჯგუფებში, რათა მეცადინეობა ყოფილიყო მაქსიმალურად ეფექტური, საჭირო სასწავლო მასალა და აპარატურა, ადგილობრივი თუ მოწვეული ექსპერტები, თეორიული თუ პრაქტიკული მეცადინეობა, შემთხვევებისა განხილვა და კარდიოგრამების ინტერპრეტაცია, საჭირო ლიტერატურით უზრუნველყოფა, გუნდური მუშაობის მნიშვნელობა.

ამავე დროს ექსპერტ-კონსულტანტების მიერ მსმენელების ყურადღება გამახვილდა შემდეგ საკითხებზე:

- მეცადინეობის ეფექტურობის შეფასება
- როგორ შეცვლის ჩატარებული საგანმანათლებლო აქტივობები პაციენტების მოლოდინს, მათთან ურთიერთობას?
- სათემო საკითხები – ოჯახის ექიმისა და ექთნის როლის ხაზგასმა საზოგადოებრივი ჯანდაცვის საკითხებში და მათი ლიდერული ფუნქცია
- ექთნის როლის გაძლიერება

მსმენელებმა აღნიშნეს შიდა რეგიონული ქსელის არსებობისა და რეგიონის სპეციალისტებს შორის კომუნიკაციის გაძლიერების საჭიროება მაგ. რეგულარული შეხვედრებით, გამოცდილების გაზიარებით და ა.შ.

მეხუთე სესიაზე კ. უაითჰაუსი მსმენელებს ესაუბრა თანამედროვე რესურსებზე, რომლებიც სასწავლო პროცესში გამოიყენება. დემონსტრირებული იყო კომპაქტ-დისკი კლინიკური შემთხვევების განხილვითა და ვიზუალური მასალით. განხილულ იქნა, ასევე, ინტერნეტის შესაძლებლობები სასწავლო პროცესში, მისი მნიშვნელობა დისტანციური სწავლებისას. მიუხედავად იმისა, რომ მსმენელების უმრავლესობამ აღნიშნა, რომ პერსონალური კომპიუტერი და ინტერნეტი მათთვის ძალზე ძნელად ხელმისაწვდომია, პრეზენტატორმა გამოთქვა იმედი, რომ ციფრული ტექნოლოგიების უსწრაფესი განვითარების და აპარატურის ძალზე სწრაფი გაიაფების გამო, ამ სახის რესურსები მსმენელებისათვის უახლოეს მომავალში გახდება ხელმისაწვდომი. ხაზი გაესვა ასევე ინგლისური ენის ცოდნის მნიშვნელობას, რადგან ინტერნეტში განთავსებული სასწავლო მასალა ძირითადად ამ ენაზეა. ოქფორდის პოლიტიკის ჯგუფი გეგმავს თებერვალ-ივლისის პერიოდში სასწავლო მასალის გარკვეული რაოდენობის თარგმნას და საოჯახო მედიცინის სპეციალისტებისათვის მიწოდებას ბეჭდური ფორმატით.

მეექვსე სესია, რომელიც მეხუთე სესიის ლოგიკური გაგრძელება იყო, დაეთმო საოჯახო მედიცინის ასოციაციების წარმომადგენლებს. ადგილობრივი ასოციაციების წარმომადგენლებმა ისაუბრეს საკუთარი ორგანიზაციების საქმიანობის და მომავალი გეგმების შესახებ. მონაწილეთა მხრიდან გამოითქვა პროფესიულ ასოციაციებში გაწევრიანების სურვილი, რათა უკეთესად მოახერხონ კოლეგებთან კომუნიკაცია და საკუთარი უფლებების დაცვა.

საქართველოს საოჯახო მედიცინის პროფესიონალთა კავშირის წარმომადგენელმა თ.შანიძემ მსმენელებს გააცნო საქართველოს საოჯახო მედიცინის პროფესიონალთა კავშირის ქართულენოვანი ინტერნეტ-საიტი, რომლის ფინანსური ხელშეწყობა განხორციელდა ევროკავშირის პროექტის ფარგლებში. ვებ-გვერდის დემონსტრაციას თან ახლდა მისი დეტალური განხილვა. მსმენელები გაეცნენ საიტის სტრუქტურას, ინფორმაციას საქართველოს საოჯახო მედიცინის პროფესიონალთა კავშირის შესახებ; მასზე განთავსებულ ქართულენოვან

სასწავლო მასალას, რომელიც მოიცავს საოჯახო მედიცინაში გადამზადების საექიმო და საექთნო პროგრამებს, მომსახურების ხარისხს - კლინიკურ სახელმძღვანელოებსა და პროტოკოლებს. საიტზე გაშუქებულია საქართველოს ჯანდაცვის სტრატეგიები, საქართველოს და საერთაშორისო საოჯახო მედიცინის სიახლეები. მსმენელებისათვის დემონსტრირებული იყო კავშირში გაწვევრიანებისათვის საჭირო ანკეტა.

მსმენელებს, ასევე, დაურიგდათ საქართველოს საოჯახო მედიცინის პროფესიონალთა კავშირის საინფორმაციო ბიულეტენის პირველი და მეორე გამოცემები. ბიულეტენის ელექტრონული ვერსია სრული სახით ქვეყნდება ზემოაღნიშნულ ვებ-გვერდზე, სადაც უკვე განთავსდა მესამე და მეოთხე გამოცემები.

მიმოხილულ იქნა, აგრეთვე, საქართველოს საოჯახო მედიცინის პროფესიონალთა კავშირის მიერ ორგანიზებული საოჯახო მედიცინაში გადამზადებული პერსონალის საქმიანობის შეფასებისა და კლინიკური ევალუაციის პროცესი, რომლის პილოტირება განხორციელდა 2006 წელს აჭარის რეგიონში, ხოლო 2007 წელს – კახეთში. მსმენელები გაეცნენ სამედიცინო პერსონალის შეფასების შედეგად გამოვლენილი პრობლემების ჩამონათვალს. ხაზგასმული იქნა აღნიშნული მეთოდის უდიდესი მნიშვნელობა სამედიცინო პერსონალის საგანმანათლებლო საჭიროებების განსაზღვრისა და უწყვეტი პროფესიული განვითარების პროცესში.

ოჯახის ექიმთა ასოციაციის წარმომადგენელმა გ. ჯავაშვილმა ისაუბრა ასოციაციის გეგმებზე, რომელიც მდგომარეობს საინფორმაციო ჟურნალის გამოცემასა და უცხოეთში მოღვაწე ქართველი ექიმების უსასყიდლოდ მოწვევაში საქართველოს ექიმების უწყვეტი პროფესიული განათლების პროცესში მონაწილეობის მიზნით. ხაზგასმულ იქნა ხარჯთ-ფექტური ინტერვენციების მნიშვნელობა ამ კუთხით.

საქართველოს საოჯახო მედიცინის პროფესიონალთა კავშირის წარმომადგენელი, საექთნო საქმის ხელმძღვანელი ექსპერტი მ.გოგაშვილი დამსწრეებს ესაუბრა საექთნო საქმის სპეციალობად ჩამოყალიბების ისტორიაზე და გააცნო მათ დარგის განვითარების სამომავლო გეგმები საქართველოში. მან აღნიშნა, რომ საქართველოს კანონმდებლობაში არსებობს მნიშვნელოვანი წყვეტილობა ჯანდაცვის სისტემაში ექთნის როლის განსაზღვრასთან დაკავშირებით. შემუშავებულია საექთნო სპეციალობის ნუსხა, რომელიც მთავრობის მიერ ჯერ არ დამტკიცებულა. საექთნო საქმის გარკვეული კონცეპტუალური ჩარჩო და ექთნის ზოგადი პრაქტიკის/საოჯახო მედიცინის კონტექსტში გაცნობიერება პირველადი ჯანდაცვის განვითარების წინა პროექტებშია შემუშავებული და ზოგადი პრაქტიკის ექთნები პჯდ-ის გუნდის მთავარ მოთამაშეებად არიან აღიარებული, ხოლო ექთნების მოვალეობებისა და პასუხისმგებლობების სპექტრი განსაზღვრული და დამტკიცებულია დროებით სტატუტში როლების, კომპეტენციებისა და გადამზადების პროგრამების შესახებ. მან, აგრეთვე, აღნიშნა, რომ საექთნო საქმის მიმართ საზოგადოების დამოკიდებულება და ექთნის როლი სამედიცინო დახმარების უზრუნველყოფაში ნელ-ნელა იცვლება. მნიშვნელოვანი ძალისხმევა იქნება საჭირო როგორც ექთნის როლის გასაძლიერებლად, ისე ექთნის პოზიციის შესაცვლელად, ანუ ექთნის გადაყვანა ექიმის ასისტენტიდან დამოუკიდებელი პრაქტიკის პროფესიონალის თანამდებობაზე.

დღის ბოლოს ჯგუფური სამუშაოს შედეგების შეჯამდა და გადაწყდა, რომ პირველ ეტაპზე რაიონების მიხედვით დაიგეგმება რეგულარული შეხვედრები (ამა წლის ივნისამდე 2-2 შეხვედრა თითოეულ რაიონში), სადაც მოწვეულ ექსპერტებთან ერთად, განსაზღვრული პრიორიტეტების გათვალისწინებით, მოხდება თანამედროვე სამედიცინო ინფორმაციის ურთიერთგაზიარება და საინტერესო შემთხვევების განხილვა. შეხვედრების ორგანიზება კი კონფერენციის მონაწილე ოჯახის ექიმთა და ექთანთა მიერ იწარმოებს, რაშიც მათ ტექნიკურ დახმარებას ოქსფორდის პოლიტიკის მართვის ჯგუფი გაუწევს.